

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 43 Volume: 9 Issue: 43

Nisan 2016 April 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN DEĞER YÖNELİMLERİ (OMÜ ÖRNEĞİ) UNIVERSITY STUDENTS VALUE TRENDS (OMU SAMPLE)

Özgür KIRAN*

Öz

Değerler, insan davranışlarının temelinde yer alması ve toplumsal ilişkilerin belirleyicisi olması bakımından birey ve toplumlar için önemli bir yere sahiptir. Değerler insanların yaşama bir anlam vermesini sağlamakta ve onlara yol göstermektedir. Göreceli özelliğiyle değerler topluma ve zamana göre değişebilmektedir. Hatta aynı çatı altında yaşayan bireylerin davranışlarına yön veren değerlerde farklılıklar görülmesi mümkündür.

Bu çalışmada üniversite gençleri arasında geçerli olan değerlerin hangileri olduğunun tespit edilmesi amaçlanmış ve bu değerlerin yine onların davranışlarına yön vermede ne derece etkili olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmaya Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nden 792 öğrenci katılmıştır. Değer ölçeği olarak, uluslararası değer araştırmalarında da kullanılmış olan Schwartz Değerler Ölçeği uygulanmıştır. Buna göre üniversite öğrencileri arasında davranışlara yön verme bakımından en fazla önemin (evrensellik ve iyilikseverlik alt değer boyutlarından oluşan) özaşkınlık değerlerine verildiği daha sonra da (geleneksellik, güvenlik ve uyma alt değer boyutlarından oluşan) muhafazacı değerlerin önemsendiği tespit edilmiştir. Gençler arasında en az önem verilen değer tipinin ise (özyönelim ve uyarılım alt değer boyutlarından oluşan) yeniliğe açıklık değer tipi olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değerler, Schwartz Değer Ölçeği, Değer Yönelimleri, Gençlik.

Abstract

The value to be decisive in terms of inclusion and social relations on the basis of human behavior for individuals and society has an important place. Values give meaning to ensure the people's life and show them the way. The values are relative and can therefore vary according to the society and time. Moreover, differences can be seen in the values that guide the behavior of individuals living under the same roof. This study aimed to determine which of the current values of that university youth and that these values have been demonstrated to be effective in giving direction to what extent their behavior. Research was carried out with 792 students from Ondokuz Mayıs University. The value scale used in research in the international value of the Schwartz Value Scales was administered. Accordingly, the most important in terms of giving direction to behavior among university students (universalism and benevolence consisting of low value size) then went to self-transcendence values (tradition, security and confirmation consisting of low value size) has been determined that complimented the conservative values. Young people between the value type is the least important (consisting of self-orientation and warned about value size) was found to be the aperture type of innovation.

Keywords: Values, Schwartz Values Scale, Value orientation, Youth.

Giriş

Sosyolojik açıdan toplumların incelenmesinde kültür ne kadar önemliyse değerlerde bir o kadar önemlidir. Kültürün içerisinde yaşanan ve yaşatılan değerler toplumun en temel dinamiklerinden birisidir. İnsanlar toplum içerisinde nelerin yapılması ya da nelerin yapılmaması konusunda değerler sayesinde bilgi sahibi olmaktadır. Değerler insanlar için bir yol gösterici, yönlendirici yaşam rehberi işlevi görürler. Düşünce yapımızda başlayarak tutumlarımızı meydana getiren ve nihayetinde davranışlarımıza yansıyan belirleyici birer ölçütlerdir. Değerler bireyin yaşama sıkı sıkı tutunmasını sağlaması yönüyle son derece önemli işlevlere sahiptir.

"Değer kavramı bir kişi ya da bir topluluğun kabul ettiği var olma ya da hareket etme tarzıdır. Değer, karşı karşıya kaldığı varlıkları ve davranış tarzlarını istenebilir ve saygın kılar" (Doğan, 2008: 317). Değer, bilişsel yapımızın temel unsuru olduğu gibi (Güngör, 1993: 54) eylemlerin ve kişilerin bir özelliği olarak, insanın varlığa kattığı bir bilinç boyutudur (Kuçuradi, 2006: 181). Değer; bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, yüksek ve yararlı niteliktir (Ulusoy ve Dılmaç, 2012: 13). Değerlerle ilgili olarak araştırma yapıp yapılamayacağı konusunda sosyal bilimciler arasında görüş ayrılıkları olabilmektedir. Özellikle pozitivizmin etkisiyle bu konuda araştırma yapılamayacağını savunanlar, sosyal değerlerin hiçbir gerçekliğe sahip olmadığı (Fichter, 1990: 142) fikrini ileri sürerlerken, araştırma yapılabileceğini savunan sosyal bilimciler değerlerin de diğer olgular gibi sosyal bir olgu olduğunu ve incelenebileceğini ileri sürmüşlerdir. Sosyal olguların kökeni bireyler tarafından tekrarlanan benzer sosyal olaylara dayansa da bireyler üstü bir özelliğe sahiptir. Bu anlamda değerlerde birer sosyal olgu olarak bireylerden ayrı düşünülebilecek bir bütünselliğe sahiptir.

1. AMAÇ

Bu araştırma Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi öğrencilerinin değer yönelimlerinin bazı değişkenler açısından tespit edilmesini konu edinmektedir. Araştırmada öğrencilerin öne çıkan değer

* Dr., Samsun İl Millî Eğitim Müdürlüğü.

yönelimlerinin hangileri olduğu ile evrensel ve bireysel değer yönelimleri arasındaki benzerlik ve farklılıkların tespit edilmesi hedeflemektedir.

Araştırmada cevabı aranan sorular şunlardır:

- Üniversite öğrencileri hangi değerlere daha çok önem vermektedirler?
- Üniversite öğrencilerinin değer yönelimleri ne yöndedir?
- Cinsiyet, fakülte ve yaşanan yer değişkenlerine bağlı olarak değer yönelimlerinde farklılaşma var mıdır?

Üniversite öğrencisi gençlerin değer sistemlerinin ne derece değişiklik gösterdiğinin tespiti değerlerin gelecekte seyredeceği yönü belirlemesi bakımından işlevsel bir öneme sahip olacaktır. Çünkü gençlerin değer sistemlerinin oluşumunda aile, çevre, eğitim, medya, din gibi faktörlersöz konusudur. Toplumsal değerlerden uzaklaşma (giderek bencilleşme, bireyselleşme, hazcı davranışlar) eğiliminde olduğu gözlenen günümüz gençlerinin davranışlarında cinsiyetin, öğrenim görülen fakültelerin ve uzun süre yaşanan yerlerin bir etkisinin olup olmadığı ve eğer varsa bunun ne düzeyde olduğunun tespit edilerek toplumsal yapının zarar görmemesi amacıyla alınan/alınmaya çalışılan önlemlere katkıda bulunmaktadır. Araştırma sonucunda değerleri korumanın ve sürdürmenin toplumsal açıdan ne derece önemli olduğunun ortaya konması hedeflenmektedir. Kısacası araştırmada gençliğin değerlere bakış açısı ortaya konmaya çalışılmıştır.

2.ÖRNEKLEM

Araştırmanın evreni ise Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde öğrenim gören üniversite öğrencileridir. Buna göre, altı fakülteden 22925 öğrenci araştırma evreni (N) olarak belirlenmiştir. "% 95 güven seviyesinde" yirmi bin popülasyon ve (+) (-) %3,4 yanılma payı ile toplam 820 öğrenci örneklem olarak belirlenmiştir. Hatalı-eksik doldurulmuş formların ayıklanmasından sonra, uygulanan anket formlarından 792 si değerlendirilmeye alınmıştır.

Tablo 1: Evren (N) ve Örneklem (n) Dağılımı

Fakülteler	I. Öğretim		II. Öğretim		Toplam (N)	I.Öğrt. (n)	II.Öğrt. (n)	Toplam (n)
	Kız	Erkek	Kız	Erkek				
Eğitim Fakültesi	3574	1839	1232	716	7361	172	61	233
Fen Edebiyat Fakültesi	1861	1287	888	775	4811	132	52	184
Mühendislik Fakültesi	1277	2115	605	1114	5111	117	65	182
İlahiyat Fakültesi	712	565	576	473	2326	45	36	81
İktisadi ve İdari Bil. Fak.	546	553	180	243	1522	43	17	60
Sağlık Hiz. Meslek Y.O.	868	348	326	252	1794	35	17	52
Toplam	8838	6707	3807	3573	22925	544	248	792

3. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Araştırmada ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır. "İlişkisel tarama modeli, iki veya daha çok sayıda değişken arasındaki birlikte değişimin derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir" (Karasar, 2009: 81). Veri toplama teknikleri olarak Schwartz değerler ölçeği kullanılmıştır. Ölçek toplam 57 maddeden oluşmaktadır. Bu 57 madde, 10 alt değer boyutundan (güç, başarı, hazcılık, uyarılım, özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, uyma, güvenlik, geleneksellik) oluşmaktadır. Bu alt değer boyutlarını oluşturan değerler ise aşağıdaki gibidir (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000).

- Güç (Power): Sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, toplumdaki görünümü koruyabilmek.
- Başarı (Achievement): Başarılı olmak, yetkin olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak (zeki olmak).
- Hazcılık (Hedonizm): Zevk, yaşamdan zevk almak, isteklerine düşkün olmak.
- Uyarılım (Stimulation): Cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak.
- Özyönelim (Self-direction): Yaratıcı olmak, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak, kendine saygılı olmak.
- Evrensellik (Universalizm): Sosyal adalet, barış içinde bir dünya, erdemli olmak, güzel bir dünya, çevreyi korumak, açık fikirli olmak, eşitlik, doğayla bütünlük, iç huzuru.
- İyilikseverlik (Benevolence): Manevî bir yaşam, bağışlayıcı olmak, dürüst olmak, yardımsever olmak, sadık olmak, sorumlu olmak, anlamlı bir yaşam, gerçek dostluk, olgun sevgi.

- Geleneksellik (Tradition): Bana düşen hayatı kabullenmek, ılımlı olmak, dindar olmak, alçak gönüllü olmak, geleneklere saygı, mahremiyete ve özel haklara saygı.
- Uyma (Confirm): İtaatli olmak, ana babaya ve yaşlılara değer vermek, kibar olmak, kendini denetleyebilmek.
- Güvenlik (Security): Ulusal güvenlik, bağlılık duygusu, iyiliğe karşılık vermek, toplumsal düzen, aile güvenliği, sağlıklı olmak, temiz olmak.

Ayrıca ölçekle birlikte öğrencilere araştırmamızda kullandığımız değişkenlere ait (cinsiyet, öğrenim gördükleri fakülteler, uzun süre yaşadıkları yer vb.) sosyo demografik sorularda sorulmuştur.

4. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmaya toplam 792 (425 kız, 367 erkek) üniversite öğrencisi katılmıştır. Veriler SPSS 20 paket programına girilmiş ve ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0,875 (yüksek) bulunmuştur. Verilerin anlamlılık seviyesi ,05 olarak belirlenmiştir.

5. BULGULAR

Tablo 2: Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı

	Sayı	%
Kız	425	53,7
Erkek	367	46,3
Toplam	792	100,0

Ankete katılan üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılımına bakıldığında; 425'inin (%53,7) kız öğrencilerden, 367'sinin de (%46,3) erkek öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Buna göre, tablo 1'deki örneklemin temsil ettiği evrenin cinsiyet dağılımı dikkate alındığında, örneklemini oluşturan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımlarının araştırma evreniyle orantılı olduğu ortaya çıkmıştır. Cinsiyet açısından, örneklemin evreni temsil ettiğini söyleyebiliriz.

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Fakülteleere Göre Dağılımı

Fakülteler	Sayı	%
Eğitim Fakültesi	233	29,4
Fen - Edebiyat Fakültesi	184	23,2
Mühendislik Fakültesi	182	23,0
İlahiyat Fakültesi	81	10,2
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	60	7,6
Sağlık Hizmetleri Meslek Y.O.	52	6,6
Toplam	792	100,0

Uygulama yapılan fakültelerde, ankete katılan öğrenci dağılımı incelendiğinde; %29,4'ü Eğitim Fakültesinde, %23,2'si Fen-Edebiyat Fakültesinde, %23'ü Mühendislik Fakültesinde, %10,2'si İlahiyat Fakültesinde, %7,6'sı İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde, %6,6'sı da Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulunda öğrenim görmektedirler. Bu fakültelerde anket uygulanan öğrencilerin dağılımının (Tablo 1 de belirtildiği şekilde) fakültelerin öğrenci sayıları ile orantılı olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Öğrencilerin Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yer Dağılımı

	Sayı	%
Köy-Kasaba	126	15,9
İlçe	261	33,0
İl-Büyükşehir	398	50,4
Yurt dışı	7	,7
Toplam	792	100,0

Anket uygulanan öğrencilerin %15,9'u yaşamlarının çoğunu "köy ya da kasabalarda" geçirdiğini, %33'ü "ilçelerde" geçirdiğini, %50'4 ü "il ya da büyükşehir" statüsündeki kentlerde geçirdiğini, %7'sinin de yaşamlarının çoğunu yurt dışında geçirdiğini belirttikleri görülmektedir. Buna göre araştırmaya katılan örneklemin yaklaşık yarısının (%48,9) yaşamlarının büyük çoğunluğunu köy, kasaba ve ilçelerde yani kırsal olarak nitelenen bölgelerde geçirdikleri; buna karşılık yarıdan biraz fazlasının da (%51,1) kentlerde (yurt dışındakilerde kentlerde kabul edilmiştir) geçirdikleri görülmektedir. Araştırmamıza katılan gençlerin yaşadıkları yer açısından, kırsal ve kent dağılımının dengeli olduğu belirtilebilir. Benzer şekilde Bingöl'ün üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı bir araştırmada öğrencilerin %21,2'si köy kökenli, %29,1'i ilçe ve %49,5'i ise kent kökenlidir (Bingöl, 2000:134). Yine Özer'in üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırma sonuçlarına göre; halen ailesi köyde yaşayanların oranı %10,3; kasabada yaşayanların oranı %16,6 olup büyükşehirde yaşayanların toplam öğrenciler içerisindeki oranı ise %37,8; küçük kenttekiler ise % 35,4'tür. (Özer, 1996: 179).

Tablo 5: Schwartz Değerler Ölçeği birey düzeyi değer boyutlarının güvenirlik katsayıları ve örneklem genelindeki ortalama ve standart sapmaları

Değer Tipleri	N	Cronbach's Alpha	Mean	Std. Deviation
Evrensellik	792	,801	52,50	8,456
İyilikseverlik	792	,800	52,33	8,526
Güvenlik	792	,660	41,33	5,996
Özyönelim	792	,667	34,20	5,777
Geleneksellik	792	,626	29,75	6,800
Başarı	792	,728	25,80	6,193
Uyma	792	,612	22,44	4,546
Güç	792	,696	20,93	6,882
Hazcılık	792	,697	13,63	4,844
Uyarılım	792	,656	13,14	4,624

Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin birey düzeyi alt değer boyutlarının önemsenme sıralaması şu şekildedir; evrensellik, iyilikseverlik, güvenlik, özyönelim, geleneksellik, başarı, uyma, güç, hazcılık ve uyarılımdır. Öğrencilerin alt değer boyutu bağlamında en fazla, (özaşkınlık ana değer grubunu oluşturan) evrensellik ve iyilikseverlik değerlerine önem verdikleri görülmektedir. İyilikseverlik bireyin yakın olduğu kişilerin iyiliğini gözetme ve geliştirmeye dayanırken, evrenselcilik ise tüm insanların ve doğanın iyiliğini gözetmeye, anlayışlılık ve hoşgörüyü yöneliktir. Bu anlamda gençlerin yakın ve uzak çevreleri arasında çok fazla bir ayrıma gitmedikleri söylenebilir. Bu değer alanının karşı kutbunda yer alan güç, başarı ve hazcılık değerlerine ise öğrencilerin daha az önem verdikleri ya da bunların davranışlarına yön vermede daha az etkili oldukları belirtilebilir. Toplumun var olan ilişkilerinin ve aynı zamanda bireyin kendisinin huzurunun sürekliliğine dayanan güvenlik değer boyutu üçüncü sırada yer almaktadır. Bu değer boyutunun karşı kutbunda yer alan öz yönelim değer boyutuna verdikleri önem düzeyi ise daha düşüktür. Öğrencilerin en az önemi ise uyarılım ve hazcılık değerlerine verdikleri, dolayısıyla bireyselliği ön plana çıkaran bu değerlerin davranışlarına yön verme noktasında daha az önemsendiği görülmektedir.

Tablo6: Schwartz değerler ölçeği ortalama puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonuçları

	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh _x	t Testi																																																																																																																												
						t	Sd	p																																																																																																																										
GÜÇ	Kız	425	20,71	6,278	,305	-951	790	,342																																																																																																																										
	Erkek	367	21,18	7,522	,393				BAŞARI	Kız	425	25,57	5,972	,290	-1,089	790	,277	Erkek	367	26,05	6,439	,336	UYARILIM	Kız	425	12,78	4,539	,220	-2,368	790	,018*	Erkek	367	13,56	4,691	,245	ÖZYÖNELİM	Kız	425	34,38	5,357	,260	,958	790	,338	Erkek	367	33,99	6,228	,325	HAZCILIK	Kız	425	13,44	4,553	,221	-1,183	790	,237	Erkek	367	13,85	5,158	,269	EVRENSELÇİLİK	Kız	425	53,12	7,789	,378	2,229	790	,026*	Erkek	367	51,78	9,125	,476	İYİLİKSEVERLİK	Kız	425	53,14	7,972	,387	2,910	790	,004*	Erkek	367	51,38	9,046	,472	GELENEKSELLİK	Kız	425	30,17	6,503	,315	1,870	790	,062	Erkek	367	29,27	7,107	,371	GÜVENLİK	Kız	425	41,88	5,430	,263	2,787	790	,005*	Erkek	367	40,69	6,540	,341	UYMA	Kız	425	22,89	4,130	,200	2,963	790	,003*	Erkek
BAŞARI	Kız	425	25,57	5,972	,290	-1,089	790	,277																																																																																																																										
	Erkek	367	26,05	6,439	,336				UYARILIM	Kız	425	12,78	4,539	,220	-2,368	790	,018*	Erkek	367	13,56	4,691	,245	ÖZYÖNELİM	Kız	425	34,38	5,357	,260	,958	790	,338	Erkek	367	33,99	6,228	,325	HAZCILIK	Kız	425	13,44	4,553	,221	-1,183	790	,237	Erkek	367	13,85	5,158	,269	EVRENSELÇİLİK	Kız	425	53,12	7,789	,378	2,229	790	,026*	Erkek	367	51,78	9,125	,476	İYİLİKSEVERLİK	Kız	425	53,14	7,972	,387	2,910	790	,004*	Erkek	367	51,38	9,046	,472	GELENEKSELLİK	Kız	425	30,17	6,503	,315	1,870	790	,062	Erkek	367	29,27	7,107	,371	GÜVENLİK	Kız	425	41,88	5,430	,263	2,787	790	,005*	Erkek	367	40,69	6,540	,341	UYMA	Kız	425	22,89	4,130	,200	2,963	790	,003*	Erkek	367	21,93	4,940	,258										
UYARILIM	Kız	425	12,78	4,539	,220	-2,368	790	,018*																																																																																																																										
	Erkek	367	13,56	4,691	,245				ÖZYÖNELİM	Kız	425	34,38	5,357	,260	,958	790	,338	Erkek	367	33,99	6,228	,325	HAZCILIK	Kız	425	13,44	4,553	,221	-1,183	790	,237	Erkek	367	13,85	5,158	,269	EVRENSELÇİLİK	Kız	425	53,12	7,789	,378	2,229	790	,026*	Erkek	367	51,78	9,125	,476	İYİLİKSEVERLİK	Kız	425	53,14	7,972	,387	2,910	790	,004*	Erkek	367	51,38	9,046	,472	GELENEKSELLİK	Kız	425	30,17	6,503	,315	1,870	790	,062	Erkek	367	29,27	7,107	,371	GÜVENLİK	Kız	425	41,88	5,430	,263	2,787	790	,005*	Erkek	367	40,69	6,540	,341	UYMA	Kız	425	22,89	4,130	,200	2,963	790	,003*	Erkek	367	21,93	4,940	,258																								
ÖZYÖNELİM	Kız	425	34,38	5,357	,260	,958	790	,338																																																																																																																										
	Erkek	367	33,99	6,228	,325				HAZCILIK	Kız	425	13,44	4,553	,221	-1,183	790	,237	Erkek	367	13,85	5,158	,269	EVRENSELÇİLİK	Kız	425	53,12	7,789	,378	2,229	790	,026*	Erkek	367	51,78	9,125	,476	İYİLİKSEVERLİK	Kız	425	53,14	7,972	,387	2,910	790	,004*	Erkek	367	51,38	9,046	,472	GELENEKSELLİK	Kız	425	30,17	6,503	,315	1,870	790	,062	Erkek	367	29,27	7,107	,371	GÜVENLİK	Kız	425	41,88	5,430	,263	2,787	790	,005*	Erkek	367	40,69	6,540	,341	UYMA	Kız	425	22,89	4,130	,200	2,963	790	,003*	Erkek	367	21,93	4,940	,258																																						
HAZCILIK	Kız	425	13,44	4,553	,221	-1,183	790	,237																																																																																																																										
	Erkek	367	13,85	5,158	,269				EVRENSELÇİLİK	Kız	425	53,12	7,789	,378	2,229	790	,026*	Erkek	367	51,78	9,125	,476	İYİLİKSEVERLİK	Kız	425	53,14	7,972	,387	2,910	790	,004*	Erkek	367	51,38	9,046	,472	GELENEKSELLİK	Kız	425	30,17	6,503	,315	1,870	790	,062	Erkek	367	29,27	7,107	,371	GÜVENLİK	Kız	425	41,88	5,430	,263	2,787	790	,005*	Erkek	367	40,69	6,540	,341	UYMA	Kız	425	22,89	4,130	,200	2,963	790	,003*	Erkek	367	21,93	4,940	,258																																																				
EVRENSELÇİLİK	Kız	425	53,12	7,789	,378	2,229	790	,026*																																																																																																																										
	Erkek	367	51,78	9,125	,476				İYİLİKSEVERLİK	Kız	425	53,14	7,972	,387	2,910	790	,004*	Erkek	367	51,38	9,046	,472	GELENEKSELLİK	Kız	425	30,17	6,503	,315	1,870	790	,062	Erkek	367	29,27	7,107	,371	GÜVENLİK	Kız	425	41,88	5,430	,263	2,787	790	,005*	Erkek	367	40,69	6,540	,341	UYMA	Kız	425	22,89	4,130	,200	2,963	790	,003*	Erkek	367	21,93	4,940	,258																																																																		
İYİLİKSEVERLİK	Kız	425	53,14	7,972	,387	2,910	790	,004*																																																																																																																										
	Erkek	367	51,38	9,046	,472				GELENEKSELLİK	Kız	425	30,17	6,503	,315	1,870	790	,062	Erkek	367	29,27	7,107	,371	GÜVENLİK	Kız	425	41,88	5,430	,263	2,787	790	,005*	Erkek	367	40,69	6,540	,341	UYMA	Kız	425	22,89	4,130	,200	2,963	790	,003*	Erkek	367	21,93	4,940	,258																																																																																
GELENEKSELLİK	Kız	425	30,17	6,503	,315	1,870	790	,062																																																																																																																										
	Erkek	367	29,27	7,107	,371				GÜVENLİK	Kız	425	41,88	5,430	,263	2,787	790	,005*	Erkek	367	40,69	6,540	,341	UYMA	Kız	425	22,89	4,130	,200	2,963	790	,003*	Erkek	367	21,93	4,940	,258																																																																																														
GÜVENLİK	Kız	425	41,88	5,430	,263	2,787	790	,005*																																																																																																																										
	Erkek	367	40,69	6,540	,341				UYMA	Kız	425	22,89	4,130	,200	2,963	790	,003*	Erkek	367	21,93	4,940	,258																																																																																																												
UYMA	Kız	425	22,89	4,130	,200	2,963	790	,003*																																																																																																																										
	Erkek	367	21,93	4,940	,258																																																																																																																													

Schwartz değerler ölçeği ortalama puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda; güç (t= -951; p>,05), başarı (t=-1,089; p>,05), özyönelim (t=,958; p>,05), hazcılık (t=-1,183; p>,05) ve geleneksellik (t=1,870; p>,05) alt değer boyutlarının aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Buna karşılık uyarılım alt değer boyutunda erkekler lehine istatistiksel olarak anlamlı fark bulunurken (t=-2,368; p<,05); evrensellik (t=2,229; p>,05), iyilikseverlik (t=2,910; p>,05), güvenlik (t=2,787; p>,05) ve uyma (t=2,963; p>,05) alt değer boyutlarında kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Erkeklerin uyarılım değerlerine kızlardan daha fazla önem vermesi kızlara göre bireyselliği, bencil güdülere uygun davranmayı daha fazla önemsediklerini, değişken ve heyecanlı bir yaşam peşinde koştuklarını göstermektedir. Kızların ise evrensellik ve iyilikseverlik değerlerinden oluşan özaşkınlık değerlerine daha fazla önem vermeleri gerek çevrelerindeki kişilere gerekse doğaya karşı kendilerini daha fazla sorumlu hissettiklerini göstermektedir. Yine güvenlik ve uyma değerlerine erkeklerden daha fazla önem vermeleri de muhafazacı bir yaklaşımı benimsediklerini, düzenin ve istikrarın sürdürülmesini önemli bulduklarını, bireysel ve toplumsal güvenliği daha çok önemsediklerini, büyüklere değer verme, itaatkârlık ve kendini denetleme noktasında daha duyarlı olduklarını göstermektedir. Cinsiyete göre anlamlı fark bulunan bu değerlerden evrensellik ve iyilikseverlik değerleri özaşkınlık ana değer tipini; güvenlik ve uyma değerleri ise (geleneksellikte birlikte) muhafazacılık ana değer tipini oluşturmaktadır. Kısacası özaşkınlık değerleri, kız öğrencilerin davranışlarına yön vermede muhafazacı değerlerden bile önde gelmektedir.

Tablo7: Schwartz değerler ölçeği ortalama puanlarının fakülteler değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri			ANOVA Sonuçları						
	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	*
GÜÇ	Eğitim F.	233	19,68	6,786	G.Arası	749,129	5	149,826			1-2
	Fen Edb. F.	184	21,46	6,919	G.İçi	36714,62	786	46,711			1-3
	Mühendislik F.	182	22,08	7,140	Toplam	37463,75	791				3-4
	İlahiyat Fak.	81	20,06	6,856					3,208	,007*	
	İİBF.	60	21,20	6,061							
	Sağlık H. MYO.	52	21,63	6,438							
	Toplam	792	20,93	6,882							
BAŞARI	Eğitim F.	233	24,29	6,059	G.Arası	894,156	5	178,831			1-2
	Fen Edb. F.	184	26,72	5,912	G.İçi	29446,116	786	37,463			1-3
	Mühendislik F.	182	26,45	6,382	Toplam	30340,271	791				1-5
	İlahiyat Fak.	81	25,22	6,533					4,774	,000*	1-6
	İİBF.	60	26,70	6,096							
	Sağlık H. MYO.	52	26,83	5,523							
	Toplam	792	25,80	6,193							
UYARILIM	Eğitim F.	233	12,67	4,628	G.Arası	455,146	5	91,029			1-3
	Fen Edb. F.	184	13,15	4,629	G.İçi	16454,445	786	20,934			1-6
	Mühendislik F.	182	13,76	4,566	Toplam	16909,591	791				2-4
	İlahiyat Fak.	81	11,79	4,875					4,348	,001*	2-6
	İİBF.	60	13,30	4,416							3-4
	Sağlık H. MYO.	52	15,02	3,807							4-6
	Toplam	792	13,14	4,624							5-6
ÖZYÖNELİM	Eğitim F.	233	33,85	5,767	G.Arası	434,722	5	86,944			2-4
	Fen Edb. F.	184	34,81	5,738	G.İçi	25960,358	786	33,028			3-4
	Mühendislik F.	182	34,71	5,531	Toplam	26395,080	791				4-5
	İlahiyat Fak.	81	32,48	6,159					2,632	,023*	
	İİBF.	60	34,95	6,038							
	Sağlık H. MYO.	52	33,63	5,420							
	Toplam	792	34,20	5,777							
EVRENSELÇİLİK	Eğitim F.	233	51,90	8,394	G.Arası	471,155	5	94,231			
	Fen Edb. F.	184	53,37	7,833	G.İçi	56082,833	786	71,352			
	Mühendislik F.	182	51,71	9,304	Toplam	56553,989	791				
	İlahiyat Fak.	81	52,64	8,242					1,321	,253	
	İİBF.	60	53,18	9,092							
	Sağlık H. MYO.	52	53,92	7,043							
	Toplam	792	52,50	8,456							
İYİLİKSEVERLİK	Eğitim F.	233	51,88	8,668	G.Arası	786,614	5	157,323			
	Fen Edb. F.	184	53,01	8,470	G.İçi	56717,340	786	72,159			
	Mühendislik F.	182	50,94	9,032	Toplam	57503,955	791				
	İlahiyat Fak.	81	53,96	7,532					2,180	,055	
	İİBF.	60	53,07	8,682							
	Sağlık H. MYO.	52	53,35	6,868							
	Toplam	792	52,33	8,526							
GELENKSELLİK	Eğitim F.	233	29,52	6,677	G.Arası	957,852	5	191,570	4,227	,001*	1-4
	Fen Edb. F.	184	29,48	7,522	G.İçi	35621,643	786	45,320			2-4
	Mühendislik F.	182	28,65	6,784	Toplam	36579,495	791				3-4
	İlahiyat Fak.	81	32,47	5,023							3-6
	İİBF.	60	29,87	6,563							4-5

	Sağlık H. MYO.	52	31,23	6,317						
	Toplam	792	29,75	6,800						
GÜVENLİK	Eğitim F.	233	40,85	6,188	G.Arası	208,767	5	41,753		
	Fen Edb. F.	184	41,36	6,397	G.İçi	28227,879	786	35,913		
	Mühendislik F.	182	41,11	5,665	Toplam	28436,646	791		1,163	,326
	İlahiyat Fak.	81	42,36	5,620						
	İİBF.	60	42,33	5,937						
	Sağlık H. MYO.	52	41,37	5,317						
	Toplam	792	41,33	5,996						
UYMA	Eğitim F.	233	22,21	4,406	G.Arası	252,927	5	50,585		
	Fen Edb. F.	184	22,18	4,734	G.İçi	16090,62	786	20,472		
	Mühendislik F.	182	22,02	4,718	Toplam	16343,55	791		2,471	,031*
	İlahiyat Fak.	81	23,80	4,143						
	İİBF.	60	22,98	4,386						
	Sağlık H. MYO.	52	23,17	4,310						
	Toplam	792	22,44	4,546						
HAZCILIK	Eğitim F.	233	13,01	4,725	G.Arası	988,524	5	197,705		1-3
	Fen Edb. F.	184	13,86	4,688	G.İçi	17569,289	786	22,353		1-4
	Mühendislik F.	182	14,95	4,701	Toplam	18557,813	791		8,845	,000*
	İlahiyat Fak.	81	11,15	4,904						2-3
	İİBF.	60	14,75	4,891						2-4
	Sağlık H. MYO.	52	13,63	4,498						4-3
	Toplam	792	13,63	4,844						4-5 4-6

Gençlerin Schwartz değer ölçeği puanlarının öğrenim gördükleri fakülterlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda;güç($F= 3,208$; $p<,05$), başarı($F= 4,774$; $p<,05$), uyarılım($F= 4,348$; $p<,05$), özyönelim($F= 2,632$; $p<,05$), geleneksellik($F= 4,227$; $p<,05$), uyma($F= 2,471$; $p<,05$) ve hazcılık($F= 8,845$; $p<,05$) boyutlarının aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunurken, evrensellik, iyilikseverlik ve güvenlik değer boyutlarında anlamlı farka rastlanmamıştır.

Fakülterler değişkenine göre güç değer boyutuna en fazla önem verenler Mühendislik Fakültesi öğrencileri($\bar{x}=22,08$), en düşük önemi verenler ise Eğitim Fakültesi öğrencileridir.Toplumsal konum, insanlar ve kaynaklar üzerinde denetim gücü gibi değerlerden oluşan güç alt boyutunaMühendislik Fakültesi öğrencileri daha fazla önem vermektedir. Başarı değer boyutuna en yüksek önemi verenler Sağlık Hizmetleri MYOöğrencileridir ($\bar{x}=26,83$). Bunun sebebi olarak, aldıkları eğitim ve yapacakları işin bireyin ve toplumun ihtiyaçlarına yönelik olmasının ve ayrıca kendilerini toplumsal standartları temel alan kişisel başarı yönelimlibireyler olarak görmeleri düşünülebilir.Uyarılım değer boyutuna (heyecan ve yenilik arayışına) en fazla önem verenler yine Sağlık Hizmetleri MYO($\bar{x}=15,02$) öğrencileriyken; en düşük önemi verenler ise (geleneksellik değerlerine en fazla önemi veren) İlahiyat Fakültesi öğrencileridir.Özyönelim değer boyutuna en yüksek önemi verenler İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi($\bar{x}=34,95$) öğrencileri, en düşük önemi verenler ise İlahiyat Fakültesi öğrencileridir. Geleneksellik değer boyutuna en fazla önem verenler,beklenildiği gibi İlahiyat Fakültesiöğrencileri($\bar{x}=32,47$), en düşük önemi verenler ise Mühendislik Fakültesi öğrencileridir. Uyma (itaatkârlık, kendini denetleyebilmek, başkalarına zarar verecek davranışlardan kaçınma) değer boyutuna en fazla önem verenler yine İlahiyat Fakültesi öğrencileridir($\bar{x}=23,80$). Hazcılık değer boyutuna ise en fazla önem verenler Mühendislik Fakültesi öğrencileriyken ($\bar{x}=14,95$), en düşük önemi verenler İlahiyat Fakültesi öğrencileridir.

Tablo 8: Schwartz değerler ölçeği ortalama puanlarının uzun süre yaşanan yer değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA)

		<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup		<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	(*)LSD
GÜÇ	Köy-Kasaba	126	20,32	6,798	G.Arası	173,837	2	86,918			
	İlçe	261	20,52	7,166	G.İçi	37289,916	789	47,262	1,839	,160	
	İl-Büyükşehir	405	21,38	6,704	Toplam	37463,753	791				
	Toplam	792	20,93	6,882							
BAŞARI	Köy-Kasaba	126	25,37	5,927	G.Arası	73,352	2	36,676			
	İlçe	261	25,55	6,111	G.İçi	30266,920	789	38,361	,956	,385	
	İl-Büyükşehir	405	26,09	6,326	Toplam	30340,271	791				
	Toplam	792	25,80	6,193							
UYARILIM	Köy-Kasaba	126	12,45	4,727	G.Arası	105,898	2	52,949			
	İlçe	261	12,99	4,599	G.İçi	16803,693	789	21,297	2,486	,084	
	İl-Büyükşehir	405	13,46	4,590	Toplam	16909,591	791				
	Toplam	792	13,14	4,624							

ÖZYÖNELİM	Köy-Kasaba	126	33,02	5,886	G.Arası	253,600	2	126,800			1-2
	İlçe	261	34,75	5,389	G.İçi	26141,479	789	33,132	3,827	,022*	1-3
	İl-Büyükşehir	405	34,21	5,941	Toplam	26395,080	791				
	Toplam	792	34,20	5,777							
HAZCILIK	Köy-Kasaba	126	12,08	5,133	G.Arası	367,808	2	183,904			1-2
	İlçe	261	13,81	4,789	G.İçi	18190,00	789	23,055	7,977	,000*	1-3
	İl-Büyükşehir	405	14,00	4,702	Toplam	18557,81	791				
	Toplam	792	13,63	4,844							
EVRENSELLİK	Köy-Kasaba	126	51,94	8,968	G.Arası	255,331	2	127,665			
	İlçe	261	53,31	7,946	G.İçi	56298,658	789	71,354	1,789	,168	
	İl-Büyükşehir	405	52,16	8,593	Toplam	56553,989	791				
	Toplam	792	52,50	8,456							
İYİLİKSEVERLİK	Köy-Kasaba	126	52,64	7,924	G.Arası	750,433	2	375,216			2-3
	İlçe	261	53,57	7,635	G.İçi	56753,522	789	71,931	5,216	,006*	
	İl-Büyükşehir	405	51,42	9,140	Toplam	57503,955	791				
	Toplam	792	52,33	8,526							
GELENEKSELLİK	Köy-Kasaba	126	30,60	6,187	G.Arası	361,946	2	180,973			1-3
	İlçe	261	30,36	6,398	G.İçi	36217,54	789	45,903	3,943	,020*	2-3
	İl-Büyükşehir	405	29,10	7,173	Toplam	36579,49	791				
	Toplam	792	29,75	6,800							
GÜVENLİK	Köy-Kasaba	126	41,73	5,724	G.Arası	204,495	2	102,248			
	İlçe	261	41,90	5,585	G.İçi	28232,151	789	35,782	2,857	,058	
	İl-Büyükşehir	405	40,83	6,299	Toplam	28436,646	791				
	Toplam	792	41,33	5,996							
UYMA	Köy-Kasaba	126	22,42	4,567	G.Arası	111,241	2	55,621			
	İlçe	261	22,96	4,146	G.İçi	16232,314	789	20,573	2,704	,068	
	İl-Büyükşehir	405	22,12	4,761	Toplam	16343,556	791				
	Toplam	792	22,44	4,546							

Örnekleme oluşturan bireylerin Schwartz değerler ölçeği puanlarının uzun süre yaşanan yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; özyönelim ($F= 3,827$; $p<,05$), hazcılık ($F= 7,977$; $p<,05$), iyilikseverlik ($F= 5,216$; $p<,05$) ve geleneksellik ($F= 3,943$; $p<,05$) boyutlarının aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunurken, güç, başarı, uyarılım, evrensellik, güvenlik ve uyma değer boyutlarında anlamlı fark bulunmamıştır.

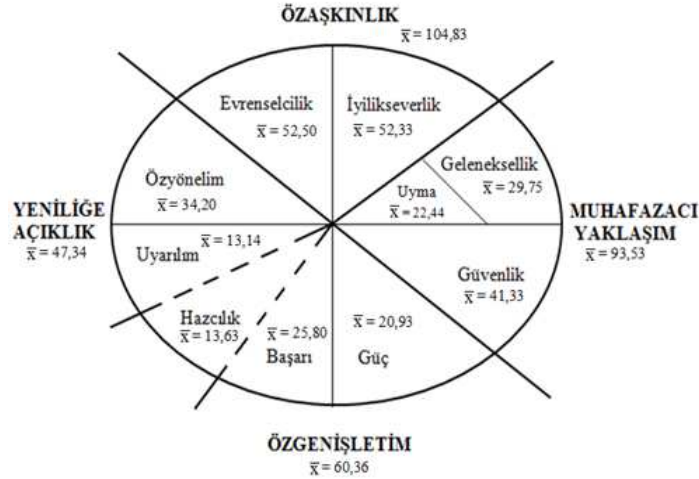
Köy/Kasabada yaşamının çoğunu geçirenler geleneksellik değerlerine ($\bar{x}=30,60$) daha fazla önem verirken, ilçede yaşamının çoğunu geçirenler iyilikseverlik ($\bar{x}=53,57$) ve özyönelim ($\bar{x}=34,75$) değerlerine daha fazla önem vermektedirler. İl/büyükşehirde yaşayanlar ise Hazcılık değerlerine daha fazla önem vermektedirler ($\bar{x}=14,00$). Küçük yerleşim yerlerinde, davranışlara yön veren değerler arasında geleneksellik değerleri ön planda tutulurken; büyük yerleşim yerlerinde hazcı değerler ön plana çıkmaktadır. Bu durum kırsal bölgelerde kültürel bakımdan geleneksel yapının hâkim olması ve dolayısıyla bireyler üzerinde toplumsal kontrol mekanizmasının (özellikle yazısız kuralların) daha baskın olmasıyla bireylerin davranışlarına geleneksel değerlerin yön verici etkisinin yüksek olduğu şeklinde izah edilebilir. Kentlerde ise nüfus yoğunluğunun fazla olmasının bireylerin davranışları üzerinde geleneksel değerlerin etkisinin zayıfladığı, yazısız kurallardan ziyade yazılı kuralların etkisinin daha fazla görüldüğü ifade edilebilir.

SONUÇ

Schwartz değerler ölçeği değer tipleri arasında, gençlerin en yüksek önemi evrensellik ve iyilikseverlik alt değer boyutlarına verdikleri tespit edilmiştir. Ana değer grupları açısından değerlendirildiğinde (bkz. Şekil 1) ise öğrenciler en yüksek önemi evrensellik ve iyilikseverlik alt boyutlarından oluşan özaşkınlık değerleri ile geleneksellik, uyma ve güvenlik alt boyutlarından oluşan muhafazacı değer tiplerine vermişlerdir. Buna göre toplumsal yapımızda önemli kabul edilen yardımseverlik, dürüstlük, toplumsal adalet, doğa sevgisi, iç huzur ve uyum, bağışlayıcı olma, manevi bir hayat, ulus ve aile güvenliği, iyiliğe karşılık verme gibi değerlerin üniversite gençlerinin davranışlarına yön vermede daha fazla etkili oldukları dolayısıyla gençlerin toplumla uyumlu tutum ve davranışlara sahip oldukları ifade edilebilir.

Bu sonuçlar, Schwartz değer ölçeği kullanılarak yapılan bazı araştırma sonuçlarıyla da (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000; Özdemir ve Koruklu, 2011) örtüşmektedir. Davranışlarına yön verme bakımından en az önemli gördükleri değer tipi ise özyönelim ve uyarılım alt boyutlarından oluşan yeniliğe açıklık (yenilikçilik) değer tipidir. Bu anlamda gençlerin düşünce ve davranışlarında bağımsız olma, yaratıcılık ve merak duyma (özyönelim değerleri) konuları ile heyecan ve yenilik arayışı (uyarılım değerleri) konusunda daha pasif oldukları görülmektedir. Burada gençlik döneminde aslında yüksek olması beklenen bu

konularda gençlerin neden yeterli girişkenliğe, cesarete, heyecana ve yenilik arayışlarına sahip olmadıkları ya da olamadıkları da araştırılması gereken bir konu olarak düşünülebilir.

Şekil 1: Schwartz değer kuramındaki değer tipleri ve ana değer gruplarının ortalama puanları

Araştırmada kullanılan değişkenlerin bu dört ana değer tipi ile ilişkisi incelendiğinde;

Cinsiyet ile muhafazakârlık ve özaşkinlık değerleri arasında kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu saptanmış, yenilikçilik ve özgenişletim değerleri ile cinsiyet arasında fark bulunmamıştır. Buna göre kızların uyma, geleneksellik, güvenlik, iyilikseverlik ve evrensellik değerlerini daha fazla önemsedikleri; yakın oldukları kişilerle ve geleneklerle daha sürekli bir ilişki kurmaya, kendi bireysel (bencil) istek ve amaçlarını aşmaya, başkalarının iyiliğini ve doğanın refahını gözetmeye yönelik davranışlara daha yatkın oldukları belirtilebilir. Elde edilen sonuçlar, cinsiyet ile davranışa yön veren değerler arasında bir farklılaşmanın olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca bu sonuçlarla Uyguç (2003), Mehmedoğlu (2006/1) ve Yalmancı'nın (2009) araştırma sonuçları da örtüşmektedir.

Fakülteler değişkenine göre ise muhafazakârlık, yenilikçilik ve özgenişletim değer tipleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Muhafazacı değerlerin en yüksek önemsenme düzeyi, aldıkları dini eğitimin etkisine dayanarak beklenildiği gibi İlahiyat Fakültesi öğrencileri arasında çıkmıştır. Yani muhafazacı değerler en fazla İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin davranışlarına yön vermede etkili olmaktadır. Heyecan, yenilik arayışı, düşünce ve davranışlarda bağımsız olmaya dayanan yenilikçilik değerlerinin en yüksek önemsenme düzeyi ise Sağlık Hizmetleri MYO öğrencileri arasındadır. Bu durum öğrencilerin başta insan sağlığı konusunda aldıkları eğitimin ve yapacakları işin bir gereği olarak heyecan verici durumlara açık oldukları, bu nedenle kendilerini yeniliğe daha açık gördükleri şeklinde değerlendirilebilir. Bireyselliği (başka insanların zararına olsa dahi) ön planda tutan özgenişletim değerlerinin en yüksek önemsenme düzeyi Mühendislik Fakültesi öğrencileri arasındadır. Bu öğrencilerin de aldıkları eğitim ve yapacakları işin, bilimsel düşüncüyü temel alarak bilgiyi bireyin ve toplumun ihtiyaçlarına yönelik araç gereçler tasarlamak için kullanmalarıyla, kendilerini toplumsal standartları temel alan kişisel başarı yönelimli ve toplumsal konum, insanlar ve kaynaklar üzerinde denetim gücüne sahip bireyler olarak görmelerine yol açtığı şeklinde düşünülebilir.

Gençlerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer ile dört değer tipi (muhafazakârlık, özaşkinlık, özyönelim ve yenilikçilik) arasında da anlamlı fark saptanmıştır. Buna göre; yaşamının çoğunu köy-kasaba, ilçe gibi küçük yerlerde geçirenler arasında muhafazakârlık ve özaşkinlık değerlerine verilen önemin yüksek olduğu, yaşamının çoğunu il/büyükşehir, yurt dışı gibi yerlerde geçirenler arasında ise yenilikçilik ve özgenişletim değerlerine verilen önemin yüksek olduğu görülmüştür. Kırsal bölge olarak nitelendirilen küçük yerleşim birimlerinde kültürel bakımdan geleneksel yapının hâkim olması nedeniyle yaşamlarının çoğunu bu tür yerlerde geçiren bireylerin davranışlarına yön veren değerlerde muhafazakârlık ve özaşkinlık (doğanın ve çevresindekilerin iyiliğini gözetmeye dayanan) değerlerinin etkisi baskındır. Küçük yerleşim birimlerinde bireyler toplumsal kontrol mekanizmasının özellikle yazısız kuralları olarak kabul edilen âdet, görenek, gelenek ve törelerin etkisini daha çok hissederek, kent gibi büyük yerleşim birimlerinde bu etkinin azaldığı söylenebilir. Bu anlamda öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer ile davranışa yön veren değerler arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Bireylerin davranışlarına yön veren değerler üzerinde elbette birçok faktör (yaşanılan çevre, aile yapısı, eğitim düzeyi, iletişim teknolojileri vs.) etkili olabilmektedir. Araştırma bu anlamda salt değerler açısından ele alınmıştır. Farklı değişkenlerle yapılan araştırmalarda davranışa yön veren değerlerde de farklılıklar görülebilir. Yenilikçilik değerlerini oluşturan uyarılım ve özyönelim değerleri ile özgenişletim değerlerini oluşturan güç, başarı ve hazcılık değerlerine verilen önemin artmasının ilerleyen zamanlarda gençlerin bireysellik ve yabancılaşma eğilimlerini hızlandırabileceği beklenebilir. Bu durumun, gençlerin

toplumla uyumlu bireyler olarak yetişmeleri noktasında önemli sorunlara yol açması söz konusudur. Sürekli haz ve heyecan arayışına giren, bireysel çıkarlarını toplumsal çıkarlardan üstün tutan bireylerden oluşan bir toplumda, başta toplumun yapı taşı olarak kabul edilen aile kurumu olmak üzere toplumsal yapının diğer unsurları açısından önemli bir tehdit ve tehlike anlamına gelmektedir. Durkheim'a göre toplumsal yapıda meydana gelen değişimler hızlı olduğunda ve bu durum değerlerin genelleşmesi ve ya zayıflamasına yol açtığına anomi kaçınılmazdır. Genelleşme sonucunda bireylerin değerlere bağlılıkları ve bu değerlerin düzenleyici gücü de zayıflar. Bu anomik durumun bir sonucu olarak bireyler yabancılaşma duygusuna kapılırlar (Turner vd. 2012: 363).Geleneklerden uzaklaşan, evliliğe ve aile kurumuna olumsuz bir bakış açısı geliştiren, geleceğe dönük hedefler koyamayan, günü (ânı) yaşamayı düşünen, çalışmadan, yorulmadan kazanç elde etmenin yollarını arayan bir neslin ortaya çıkması, kendinden sonraki nesillere de olumsuz örnek oluşturması bakımından toplumun geleceği için tehlikeli bir süreç olarak görülebilir.

KAYNAKÇA

- DOĞAN, İsmail(2008). *Sosyoloji*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- FİCHTER, Joseph(1990).*Sosyoloji Nedir?* N. Çelebi (çev.). Konya: Toplum Yayınları.
- GÜNGÖR, Erol(1993). *Değerler Psikolojisi*,Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı.
- KARASAR, Niyazi (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- KUÇURADI, İonna (2006). *Etik*, Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- KUŞDİL, M. Ersin ve KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem(2000). "Türk Öğretmenlerin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı", *Türk Psikolojisi Dergisi*, S.45, C.15, s.59-76. Ankara Yayınları.
- MEHMEDOĞLU, A. Ulvi (2006/1). "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Değer Yönelimleri ve Dindarlık-Değer İlişkisi (M.Ü. İlahiyat Fakültesi Örneği)", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 30, s. 133-167.
- ÖZDEMİR, Yalçın ve KORUKLU, Nermin (2011). "Üniversite Öğrencilerinde Değerler ve Mutluluk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.8, S.1, s.190-210.
- TURNER, H. Jonathan&BEEGHLEY, Leonard& POWERS, H. Charles (2012). *Sosyolojik Teorinin Oluşumu*, Ü. Tatlıcan (çev.). İstanbul: Sentez Yayınları.
- ULUSOY, Kadirve DİLMAÇ, Bülent(2012). *Değerler Eğitimi*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- UYGUÇ, Nermi (2003). "Cinsiyet, Bireysel Değerler ve Meslek Seçimi", *Dokuz Eylül Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, S. 18 (1), s. 93-103.
- YALMANCI, Semra (2009). *Öğretmen Adaylarının Değer Yönelimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak: Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.